

fullt forenlig med moral, har mange innen filosofien ansett det som problematisk å akseptere at en religiøs autoritet kan være *kilden* til moral, fordi det da synes vanskelig å kunne gi en rasjonell begrunnelse for hvorfor noe er moralsk. Kritikk av et slik syn finner vi helt tilbake i antikken, eksempelvis hos Platon (1999, 10a). Selv om en religiøs begrunnelse for moralen fremdeles er sentral for mange, skal vi i dette kapitlet konsentrere oss om nihilistiske og relativistiske tilnærminger til moral.

De fleste som argumenterer for de normative etiske teoriene, utilitarisme, pliktetikk eller dydsetikk, tenker at det finnes allmenngyldige riktige svar på moralske spørsmål. De er altså *objektivistiske* i betydningen at de mener det finnes en allmenngyldig standard for moralsk bedømmelse. De kan være uenige i hva som utgjør grunnlaget for å avgjøre det moralsk rette, men det som forener dem, er at de mener vi kan argumentere rasjonelt for hva som faktisk er rett og galt, godt og ondt.

Moralen tilhører det vi kaller det normative området, til forskjell fra det deskriptive. Vi sier at moralen forsøker å si noe om hvordan ting *bør* være, til forskjell fra hvordan noe *er*. Før vi ser på spørsmålet om muligheten for en allmenngyldig moral, skal vi se nærmere på sammenhengen mellom det deskriptive og det normative og hvor normative krav eventuelt kan komme fra.

14.2 Skillet mellom er og bør: Kan vi avlede et normativt krav eller vurdering fra en beskrivelse av hvordan noe er?

Tenk deg at du observerer at noen er i ferd med å banke opp en person på gata. Offeret skriker ut i smerte hver gang vedkommende blir sparket eller slått. Du synes det du observerer, er forferdelig. Hva er det som gjør at du tenker det du observerer er galt? Kan du observere selve det umoralske i handlingen? Vi kan se slagene og sparkene, og vi kan se offeret som krøker seg sammen og skriker. Vi ser at offeret påføres smerte. Men kan vi observere at det som skjer er galt? Nei. Normen du kanskje legger til grunn når du bedømmer det som skjer, er at vi ikke skal påføre uskyldige mennesker unødvendig smerte. Men den normen kan du ikke komme frem til ved å observere overfallet. Likevel trekker vi ofte en slutning fra at noe er på en bestemt måte, til at noe bør være på en bestemt måte. Dette kaller vi **er/bør-problemet**.

Den skotske filosofen David Hume diskuterer problemet med slutninger fra er til bør i verket *A Treatise of Human Nature* (Hume, 1739/1985 T3.1.1.27). En innflytelsesrik fortolkning av det Hume skriver, innebærer at man aldri kan slutte bare fra beskrivelser av noe som er, til normative krav om hva som bør være. Den britiske filosofen R.M. Hare kaller dette for «**Humes lov**». Poenget kalles også av og til for «**Humes Giljotin**», fordi det skiller er- og bør-utsagn fra hverandre med et avgjørende kutt (Hare, 1952/2013; 1954). Hare forsøker å vise at vi aldri kan benytte en henvisning til noe deskriptivt, slik som at det er nytelsesfullt, eller etterstrebet, til å vise at det er godt. Å forsøke dette kaller Hare en **naturalistisk feilslutning**. Senere har det imidlertid blitt ganske vanlig å benytte begrepet naturalistisk feilslutning om slutninger fra er til bør generelt.